

СА ПРОСЛАВЕ НА ФРОНТ

Неколмко дана пред прославу октобарске револуције, у новембру 1941. године, Златиборска партизанска чета дошла је из Чајетине у Ужице. Један део ове чете остао је у Чајетини и то је било језгро за формирање Друге златиборске чете, док је наша чета носила назив Прва златиборска. У то време дужност командира чете преузео је Мишо Дринчић од ранијег командира Војка Петровића. Дужност комесара чете обављао је Љубиша Томић, берберски радник родом из Равни, уместо Љубодрага Ђурића који је отишао на нову дужност у Ужице.

Рекли су нам да ћемо остати у Ужицу на прослави октобарске револуције, а да ћемо после бити упућени негде на фронт. Наша чета није од ослобођења Ужица учествовала у борбама и међу борцима је владало раеположење да се иде на фронт.

У Ужицу СМЮ били смештени у Основну школу. Ту смо се нешто мало боље опремили одећом и војничком опремом. Добили смо и шлемове. Било је веома различитих шлемова, од најстаријих југословенских до немачких. Чини ми се да смо изгледали врло смешно под шлемовима, у опанцима и гуњевима.

Преко дана смо се претежно одмарали, а ноћу постављали заседе око Ужица да бисмо обезбедили град од изненадног напада четника. Ноћи су биле врло хладне. Снег још није падао, али су већ почели да стежу мразеви. Моје одељење је провело једну ноћ у заседи на Забучју чувајући стари златиборски пут. Када се сетим те ноћи и данас ми је хладно. Ватру нисмо смели да лажимо. Нисмо смели ни да се крећемо. Шћућурени један уз другог провели смо ноћ. Тело уз тело смо загревали и повремено мењали места да би спољни дошли у средину. Дуга ноћ никад да сване.

Седмог новембра био је петак. Још од подне почели смо да се припремамо за параду и прославу октобарске револуције. На шајкачама смо мењали избледеле петокраке и пришивали нове од платна, а на шлемовима црвеном бојом исцртавали петокраке звезде.

У сумрак смо почели да се прикупљамо код Соколског дома. Постројавале су се чете. Пријатни су били сусрети са мношм познаницима: гимназијалцима, учитељцима, радницима, шегртима.

Већину од њих нисам видео још од априла, када су школе распзтатене. Мене је посебно импресионирао партизанска коњица, пошто сам много волео коње. Ваљда је то био један коњички вод.

Кад смо кренули кроз град, већ је био мрак. На тротоарима су стајали старији људи и гшматрали партизанску параду. Омладина је била или у овом парадном строју или на фронту. Док смо корачали ужичким улицама, у главу ми је навирало све што сам зио о октобарској револуцији. Ево, она је сада ту, у нашем граду! Ми смо та колона која носи револуцију. Качкети, шајкаче, шубаре, шлемови, капути, гуњеви, понека војничка блуза или шињел, опанци, гумењаци, цокуле, пушке партизанке, крагујевчанке, старе аустријске, француске трометке... Тако је изгледао наш строј на свечаној паради седмог новембра 1941. године у Ужицу.

Колоне су се сливале на Житну пијацу — данашњи Трг партизана. Цео простор био је испуњен народом и војском. Никада раније нисам видео толико људи на једном месту. Ту сам се први пут после одласка у партизане срео са братом Манојлом. Онако висок, са шубаром на глави са које је светлוצала метална пето крака, лепо је изгледао и остављао снажан утисак. Био сам поносан на њега. Једна шака му је била умотана завојима. Рекао ми је да је рањен приликом испитивања неких врста ручних бомби на Златибору. Те ноћи средили смо се последњи пут. Погинуо је 22. новембра са сменом ужичких пушкара као руководиоца партизанске фабрике оружја.

Осмог новембра рано су нас пробудили и наређено је да се хитно припремимо за покрет. Тек је почело да свиће кад смо стигли и постројили се испред зграде Штаба Улсичког партизанског одреда. Пред зградом Штаба била је барикада коју су још Немци подигли. Из зграде је изишао и попео се на барикаду мој професор латинског језика Велиша Ђуровић. Кратким говором он нас је обавестио о стању на фронту и задатку наше чете. Четници су извршили препад на Каран и надиру према Ужицу. Упућујемо се њима у сусрет да бранимо нашу слободну територију и Ужице.

Гледао сам мог доброг професора латинца Ђуровића. Нисам сигуран да ме је приметио у строју, мада сам то желео. Мој поглед је повремено скретао према Гимназији, која је била у близини. Остао је недовршен шести разред. Рат је прекинуо моје школовање и учење латинског језика и латинских сентенција. Професор Ђуровић је касније погинуо и никада га више нисам видео.

Усиљеним маршом кренули смо према Трешњици. Док смо се пели уз Сарића осоје почео је помало да пада снег. Поред нас је пролазио понеки камион пун партизана који су певали. Било нам је криво што се и ми не возимо, већ идемо пешке.

На Трешњици смо стали испред једне куће. Из ње је изишао Радивоје Јовановић Брадоња и издао наређење нашем командиру да се што брже пребацимо на Металку и заузмемо положај на раскрсници.

И даље покрет и то још бржи. Не идемо путем. ГТрескачемб ограде. Успут срећемо један вод партизана који су се повукли из Карана. Њихов командир је био Перо Радовановић. Придружују нам се и крећу са нама.

Долазимо на Метаљку. Снег све више пада. Стигли смо да заузмемо положај на време. Командир Мишо распоређује чету. Мој командир одељења Милић Максимовић одређен је да иде у извиђање. Поред неколико бораца, с њим сам пошао и ја. Тек што смо се удаљили неколико стотина метара од наше чете, четници су отворили на нас ватру. Потрчали смо према једној ували и, користећи заклоне, почели се повлачити према нашим. Четнички напад је одмах прихватила наша чета тако да смо под заштитом ватре успели да се повучемо и заузмемо распоред у стрељачком строју чете без икаквих губитака.

Лежао сам на мокрој земљи користећи један мали заклон испред себе. Пушчани и митраљески меци су парали ваздух изнад глава. Врло непријатно осећање. То је био наш први ватрени окршај. Пушкарање се продужило све до после подне, без икаквих покрета. Наша чета је одбила нападе четника.

Командир Мишо је ишао од "борца до борца и проверавао да ли смо заузели добар заклон. Упозоравао нас је да штедиммо муницију. Лежећи овако у заклону, сетио сам се да је осми новембар — Митровдан — дан мојега рођења, мој седамнаести рођендан.

Ту, на Метаљци, у нашој првој борби теже су нам рањена три друга, који су касније подлегли ранама: Мојсиловић, пекарски радник, родом из Скржути, Јанковић, кројачки радник из Ужица и Драган Крејовић, гимназијалац из Дренове.

Негде иза подне стигло нам је појачање. Дошле су једна санџачка чета, једна ужичка и чета Словенаца. Заједно с њима кренули смо у јуриш. У јаком налету разбили смо четнике и кренули према Карану. Тамо су већ биле партизанске јединице. Чekali су нас казани са тоилом храном. Дубоко у ноћи орила се партизанска песма. Није било умора.

Драгош СММЉАНИЋ